

TEHDÄÄN TASA-ARVOLAIN KOKONAISUUDISTUS,

- **JOSSA TARKASTEELLAAN ERITYISESTI TASA-ARVON EDISTÄMISTÄ, SYRJINTÄKIELTOJA SEKÄ VALVONNAN JA OIKEUSSUOJAKEINOJEN TOIMIVUUTTA JA RIITTÄVYYTTÄ JA**
- **TURVATAAN RIITTÄVÄT RESURSSIT LAIN TOIMEENPANOON.**

Tasa-arvolakia on viime vuosina uudistettu useita kertoja pistemäisesti. Muutosten yhteisvaikutuksia tai tasa-arvolain muutostarpeita ei kuitenkaan ole arvioitu kokonaisuutena. Vuonna 2018 asetettiin työryhmä valmistelemaan tasa-arvolain osittaisuudistusta, mutta työ keskeytyi. Tätä työtä tulisi jatkaa tulevilla hallituskaudella tähtäimessä kokonaisuudistus.

Tällä hetkellä tasa-arvolain ja yhdenvertaisuuslain syrjintäsuojat ja valtuutettujen toimivaltuudet poikkeavat toisistaan. Myös lakien valvonnassa on eroja. Lähtökohtana tulisi olla tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslakien syrjintäsuojan yhtenäistäminen, jotta kansallinen syrjintälainsäädäntö olisi mahdollisimman yhdenmukainen ja jotta syrjinnän uhrien oikeusturva ja oikeussuoja toteutuisivat mahdollisimman tehokkaasti syrjintäperusteesta riippumatta.

Tasa-arvovaltuutettu on viime vuosina esittänyt useita tasa-arvolain uudistustarpeita syrjintäkieltojen valvontaan, oikeussuojakeinojen toimivuuteen ja saatavuuteen sekä tasa-arvon edistämismittareiden riittävyyteen liittyen. Lain muutostarpeiden kokonaistarkastelu mahdollistaisi tasa-arvovaltuutetun esiin tuomien suositusten kokonaisvaltaisen huomioimisen.

- **Tasa-arvovaltuutetulle tulisi antaa toimivalta puuttua moniperusteiseen ja risteävään¹ syrjintään**

Toimivalta tulisi kirjata selkeästi tasa-arvolakiin. Tasa-arvolain ja yhdenvertaisuuslain perustelujen mukaan risteävä syrjintä kuuluu yhdenvertaisuuslain soveltamisalaan. Risteävää syrjintää koskevaan tilanteeseen sovelletaan yhdenvertaisuuslakia myös tilanteessa, jossa yksi syrjintäperusteista on sukupuoli.

- **Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan kehittämistä matalan kynnyksen oikeussuojaelimeksi tulisi selvittää**

Tällä hetkellä vain tasa-arvovaltuutettu tai työmarkkinoiden keskusjärjestö voi tehdä lautakunnalle hakemuksen tasa-arvolaisista kielletystä syrjinnästä tai vastatoimista eli yksilö ei voi saattaa asiaansa lautakunnan käsiteltäväksi. Tällä hetkellä yksittäinen ihminen voi viedä asiansa lautakuntaan vain yhdenvertaisuuslain nojalla, joskaan lautakunnalla ei ole toimivaltaa valvoa yhdenvertaisuuslain toteutumista työelämässä. Lautakunnan kehittäminen matalan kynnyksen oikeussuojaelimeksi myös

¹ Risteävällä syrjinnällä tarkoitetaan sellaista moniperusteista syrjintää, jossa kaksi tai useampi henkilöön liittyvä seikka vain yhdessä johtavat siihen, että henkilön erilainen kohtelu on kiellettyä syrjintää.

tasa-arvolain osalta parantaisi syrjintää epäilevän oikeusturvaa, sillä jos syrjintää epäilevä kokee oikeudenkäynnin kuluriskin niin suureksi, ettei hän uskalla tai pysty viemään syrjintäasioita oikeuteen, oikeusturva ei toteudu aidosti.

Syrjityn oikeusturvaa ja oikeusturvan kollektiivista ulottuvuutta parantaisi myös valtuutetun itsenäinen kanneoikeus tasa-arvolakiin perustuvissa syrjintäasioissa.

- **Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnalle oikeus määrätä hyvitystä tasa-arvolain tarkoittamasta syrjinnästä**

Vuonna 2023 voimaan tullut yhdenvertaisuuslain osittaisuudistus laajensi yhdenvertaisuusvaltuutetun toimivallan yhdenvertaisuuslain valvontaan työelämässä ja yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnalle säädettiin mahdollisuus suosittaa hyvityksen maksamista yhdenvertaisuuslain mukaisen syrjinnän tai vastatoimien kohteeksi joutuneelle. Lautakunta ei voi vastaavalla tavalla suosittaa hyvityksen maksamista silloin, kun kyseessä on tasa-arvolain mukainen syrjintä. Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan hyvityssuosituksen vaikutus jäänyt käytännössä vähäiseksi ja hyvitystä on maksettu noin joka viidennessä tapauksessa, jossa lautakunta on suosittanut sitä maksettavaksi.² Yhdenvertaisuusvaltuutettu onkin ehdottanut, että lautakunnalle annettaisiin oikeus määrätä hyvitystä pelkän suosittamisoikeuden sijaan.

Lautakunnalle tulisi antaa oikeus määrätä hyvitys myös tasa-arvolain tarkoittamasta syrjinnästä. Nykyisin tasa-arvolaisissa kiellettyä syrjintää epäilevä voi saada hyvityksen vain viemällä asian käräjäoikeuteen. Tuomioistuinkäsittelyyn liittyvä kuitenkin korkea kuluriski, mikä voi heikentää syrjityn oikeusturvaa.

- **Tasa-arvovaltuutetulle tulisi säätää mahdollisuus hankkia oikeusapua syrjinnän tai vastatoimien kohteeksi joutuneelle**

Myös tasa-arvovaltuutetulla nykyisin oleva mahdollisuus avustaa syrjinnän kohteeksi joutunutta oikeudenkäynneissä pitäisi turvata riittäväillä resursseilla. Avustamiseen liittyvän toimivaltuuden merkitystä rajoittaa tasa-arvovaltuutetun mukaan resurssien vähäisyyden lisäksi myös se, että kantaja joutuu oikeudenkäynnin hävitessään maksamaan oikeudenkäyntikulut. Valtuutettu on ehdottanut, että valtuutetulle annettaisiin mahdollisuus maksaa vastapuolen oikeudenkäyntikuluja.

- **Syyttäjät tulisi velvoittaa varaamaan tasa-arvovaltuutetulle mahdollisuus tulla kuulluksi**

Hallituksen esityksessä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoelimitystä annettujen direktiivien täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi esitetään, että tuomioistuimille säädettäisiin velvollisuus varata tasa-arvovaltuutetulle mahdollisuus tulla kuulluksi tasa-arvolain soveltamista koskevista asioista. Muutoksella olisi myönteinen vaikutus uhrin oikeussuojaan tasa-arvolain mukaisissa syrjintäasioissa. Säännöstö tulisi yhtenäistää yhdenvertaisuuslain kanssa ja velvoittaa tuomioistuinten lisäksi myös syyttäjä varaamaan tasa-arvovaltuutetulle mahdollisuus tulla kuulluksi RL 11 luvun 11 §: n mukaisissa rikoksissa.

² [Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan toimivalta ja yhdenvertaisuuslain osittaisuudistus.](#)

- **Tasa-arvolain edistämismääräyksiä on vahvistettava etenkin häirinnän ehkäisyn sekä sukupuoli-identiteetin ja sukupuolen ilmaisun osalta**

Seksuaalisen ja sukupuoleen perustuvan häirinnän kiellon valvonta kuuluu tasa-arvovaltuutetulle. Tasa-arvovaltuutettu on pitänyt tärkeänä erityisesti sitä, että työnantaja pyrkisi estämään häirintää ennalta tasa-arvosuunnittelun avulla. Jokaisella työnantajalla olisi oltava toimintaohjeet häirintätilanteiden ehkäisemiseksi ja niiden selvittämiseksi. Ohjeet olisi hyvä sisällyttää osaksi tasa-arvosuunnitelmaa tai tasa-arvosuunnitelmasta tulisi ilmetä niiden olemassaolo ja miten ne ovat työntekijöiden löydettävissä. Tasa-arvovaltuutetun mukaan tämä velvoite tulisi kirjata myös tasa-arvolain tasa-arvosuunnittelua koskeviin säännöksiin.

Tasa-arvolain 6 c § mukaan viranomaisten, koulutuksen järjestäjien ja muiden koulutusta tai opetusta järjestävien yhteisöjen, varhaiskasvatuksen järjestäjien ja palveluntuottajien sekä työnantajien tulee ennaltaehkäistä sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvaa syrjintää tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti. Olisi johdonmukaista, että pelkän syrjinnän ehkäisyn lisäksi tasa-arvolakiin olisi kirjattu näille toimijoille selkeä velvoite edistää tasa-arvoa myös sukupuoli-identiteettiin ja sukupuolen ilmaisuun liittyen.

- **Kokonaisvaltainen seksuaalikasvatus on sisällytettävä osaksi tasa-arvolain tasa-arvon edistämistoimia**

Istanbulin sopimuksen ensimmäinen peruseriaate on väkivallan ennaltaehkäisy. Yhdenvertaisuusvaltuutettu³ ehdottaa eduskuntakertomuksessaan 2026, että väkivallan ennaltaehkäisyksi ja tasa-arvoa edistäväksi toiminnaksi katsottaisiin kansallisesti seksuaali- ja kehotunnekasvatus, ja nämä sisällytettäisiin järjestelmällisesti tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmiin.

- **Tasa-arvovaltuutetun resursseja on lisättävä**

Jotta syrjintää epäilevien ja kokeneiden oikeudet toteutuisivat tulisi tasa-arvovaltuutetun resursseja kasvattaa. Tasa-arvovaltuutettu on tuonut esiin, että nykyisillä resursseilla ei ole mahdollista valvoa tasa-arvolain noudattamista uskottavasti ja kasvaneiden yhteydenottomäärien takia tarjota kattavaa ja vaikuttavaa neuvontapalvelua kaikille syrjintää epäileville ja kokeneille. Lisäksi esimerkiksi palkka-avoimuusdirektiivi tuo valtuutetulle lisää tehtäviä, jotka tulevat vaatimaan myös resursseja. Tasa-arvolain takaama syrjintäsuoja ei toteudu, ellei valtuutetulla ole riittäviä resursseja hoitaa tehtäväänsä. Tasa-arvovaltuutetun aliresursointi vaikuttaa myös valtuutetun mahdollisuuksiin edistää tasa-arvoa ja valvoa eri toimijoiden edistämismääräysten toteutumista.

Lisätietoja:

[Yhdenvertaisuusvaltuutetun kertomus eduskunnalle 2026](#)

³[Yhdenvertaisuusvaltuutetun kertomus eduskunnalle 2026.](#)

[Tasa-arvovaltuutetun vuosikertomus 2024](#)

[2403619 TAV vuosikertomus 2023 FI](#)

[TASA-ARVOVALTUUTETUN KERTOMUS EDUSKUNNALLE 2022](#)

[Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan toimivalta ja yhdenvertaisuuslain osittaisuudistus](#)